

Identifying and explaining the antecedents and antecedents of hybrid entrepreneurship by fuzzy ymatel method

Ali Shariat Nejad¹, Assistant Professor, Department of Business Management, Faculty of Management and Economics, Lorestan University, Khorramabad, Iran

Seyed Najmeddin Mousavi, Associate Professor, Department of Business Management, Faculty of Management and Economics, Lorestan University, Khorramabad, Iran

Seyedh Nasim Mousavi, Msc Department of Management Branch, Islamic Azad University Malayer, Iran

Elahe Manshdavi, Master student of Management, Faculty of Management and Economics, Lorestan University, Khorramabad, Iran

Received: 20-02-2022

Accepted: 04-07-2022

Introduction: The emergence of new technologies and increasing competition in the business world has shortened the life cycle of products, and organizations and work environments have become uncertain. In environments where businesses emerge rapidly and are excluded from the competition due to the intensity of competition and new entrants, human capital is forced to set basic standards for the direction of its career rather than to remain loyal to its employer. Therefore, success in careers calls individuals to entrepreneurial businesses and having a job parallel to their previous job, which is known in the management literature as hybrid entrepreneurship. Given the current situation, one of the effective ways to adapt to continuous change is the tendency towards hybrid entrepreneurship. This is because the environment of societies today is constantly changing, and it is entrepreneurs who are a model for coping with and adapting to these changing and dynamic conditions. In fact, fluidity and changing circumstances create uncertainty in career path planning, thus, hybrid entrepreneurship becomes a viable option to a permanent job. The concept of hybrid entrepreneurship emphasizes the dual nature of the entrepreneur's job and job position and means having an entrepreneurial job for people alongside their main and permanent job. Hybrid entrepreneurs have entrepreneurial competencies. By starting a new job in parallel with their previous job, they can avoid the risk of unemployment. Therefore, hybrid entrepreneurship is very important for growing economies through setting up small and medium enterprises as the driving force of the economy. This study was conducted to identify and explain the factors affecting the formation and the emergence of hybrid entrepreneurship.

Methodology: In terms of nature, this study is a type of mixed research done with a qualitative and quantitative approach. It is also applied in terms of purpose and based on the data collected through a survey. The statistical population of the study is experts consisting of university professors and successful entrepreneurs. Using the snowball sampling method and based on the principle of theoretical adequacy, 40 of them were considered as the research sample. The research sample in the qualitative section introduced the components of hybrid entrepreneurship and had information

¹. Corresponding Author Email: shariat.al@lu.ac.ir

about the subject. Therefore, the same people were used in the quantitative section. The data collection tool was semi-structured interviews in the qualitative part. They were done in person and sometimes by telephone. The research interviews consisted of six questions and took an average of 30 minutes each. The interview questions based on hybrid entrepreneurship backgrounds included people's tendency towards hybrid entrepreneurship, their motivations and reasons for turning to hybrid entrepreneurship along with the questions related to hybrid entrepreneurship backgrounds including the consequences, effects and applications of hybrid entrepreneurship. To evaluate the validity and reliability of the data collection tools in the qualitative section, the content validity and the theoretical validity and reliability within the intermediate encoder were evaluated. Confirmation was achieved for these two indicators. Also, the data collection tool in the quantitative part of the questionnaire was given to the experts in person and by email. The research questionnaire was developed based on the qualitative part and the identified components related to hybrid entrepreneurship. It was evaluated based on a five-point range of importance for each component, from very high to very low. The validity and reliability of the data collection tool in the quantitative validity part were the validity of the content and the reliability of the retest; the validity and reliability of the questionnaires were both confirmed.

Results and Discussion: The results indicate that the most important factors in hybrid entrepreneurship are attention to diverse career path behaviors, financing, and living expenses. Turning to start-ups, career success, job seekers' role models, and entrepreneurship are also good hybrid entrepreneurship factors.

Conclusion: A hybrid entrepreneur is defined as an individual who combines two ways of earning money, employment and entrepreneurship. So, hybrid entrepreneurship literally means doing a job while starting a business. Hybrid entrepreneurship does not necessarily seek to become a full-time entrepreneur. Unfortunately, the word entrepreneurship has caused a deviation in the meaning of job creation. In addition, it has a broader and more valuable meaning than job creation.

Keywords: Entrepreneurship, Hybrid entrepreneurship, Dual jobs, Fuzzy ymatel method.

شناسایی و تبیین عوامل پیشاینندی و پساینندی کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و

موقعیت شغلی

علی شریعت نژاد^۱، استادیار گروه مدیریت بازرگانی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه لرستان،

خرم آباد، ایران

سیدنجم الدین موسوی، دانشیار گروه مدیریت بازرگانی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه لرستان،

خرم آباد، ایران

سیده نسیم موسوی، کارشناسی ارشد گروه مدیریت، واحد ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، ایران

الهه منیشداوی، کارشناسی ارشد گروه مدیریت، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه ملایر، ملایر، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۴/۱۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۰۱

چکیده

در دنیای متغیر، متحول و سیال امروزی، یکی از راهکارهای مؤثر در جهت تطابق با تحولات مداوم، گرایش به سمت کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی (هیبریدی) می‌باشد، چرا که محیط جوامع امروزه پیوسته در حال تغییر بوده و این کارآفرینان هستند که الگویی برای مقابله و سازگاری با این شرایط پرتغییر و پویا فراهم می‌کنند. لذا این پژوهش با هدف شناسایی و تبیین عوامل مؤثر در شکل‌گیری و بروز کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی انجام پذیرفت. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش گردآوری اطلاعات پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش حاضر خبرگان متشکل از اساتید دانشگاه و کارآفرینان موفق هستند که با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله برفی و بر اساس اصل کفایت نظری ۴۰ نفر از آنها، نمونه پژوهش در نظر گرفته شد. ابزار گردآوری داده در بخش کیفی مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و در بخش کمی پرسشنامه است. برای بررسی روایی و پایایی ابزار گردآوری داده‌های بخش کیفی از روش محتوایی و روایی نظری و پایایی درون کدگذار میان کدگذار و در بخش کمی روایی اعتبار محتوا و پایایی بازآزمون استفاده شد که نشان از تایید روایی و پایایی ابزار داشت. در این پژوهش برای تحلیل داده‌ها در بخش کیفی از روش کدگذاری و نرم افزار Atlas.ti و برای تحلیل کمی از روش دیمتل فازی بهره گرفته شد. نتایج پژوهش حاکی از آن است که مهم‌ترین عوامل پیشاینندی کارآفرینی هیبریدی توجه به رفتارهای مسیر شغلی متنوع، تأمین مخارج مالی و هزینه‌های معیشتی است. همچنین روی آوردن به کسب‌وکارهای نوپا و موفقیت مسیر شغلی عوامل پساینندی کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی هستند.

کلمات کلیدی: کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی، کارکنان دو شغله، روش دیمتل فازی.

مقدمه

ظهور فناوری‌های جدید و رقابت افزایش‌دهنده در دنیای کسب‌وکار سبب کوتاه‌تر شدن چرخه عمر محصولات و سازمان‌ها شده و محیط‌های کاری به‌شکل نامطمئنی درآمده‌اند (باومن^۱، ۲۰۰۷). در محیط‌هایی که کسب‌وکارها به‌سرعت به‌وجود می‌آیند و به‌دلیل شدت رقابت و ورود تازه‌واردان از صحنه رقابت حذف می‌شوند، سرمایه‌های انسانی مجبور می‌شوند که استانداردهای اساسی جهت‌گیری مسیر شغلی خود را تعیین نموده و بیشتر از آن‌که به کارفرمای خویش وفادار بمانند، به شغل و مسیر شغلی خود پایبند باشند (راندز و جین^۲، ۲۰۱۳). از این رو توفیق در مسیر شغلی افراد، آن‌ها را به سوی کسب‌وکارهای کارآفرینانه و داشتن شغل موازی با شغل پیشین خود فرامی‌خواند که این مهم در مبانی نظری مدیریت، کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی^۳ شناخته می‌شود. با توجه به شرایط امروزی، یکی از راهکارهای مؤثر در جهت تطابق با تحولات مداوم، گرایش به سمت کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی می‌باشد، چرا که محیط جوامع امروزه پیوسته در حال تغییر بوده و این کارآفرینان هستند که الگویی برای مقابله و سازگاری با این شرایط پرتغییر و پویا فراهم می‌کنند (ربیعی و سرابی، ۱۳۹۲). درحقیقت سیالیت و متغیر بودن شرایط باعث ایجاد نااطمینانی در برنامه‌ریزی مسیر شغلی می‌شود، از این رو، کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی به یک گزینه قابل دوام و پایدار برای داشتن یک شغل همیشگی تبدیل می‌شود. مفهوم کارآفرینی مذکور بر ماهیت دوگانه کار و موقعیت شغلی کارآفرین تأکید می‌کند و به معنای داشتن یک شغل کارآفرینانه برای افراد در کنار شغل اصلی و دائمی آنان است. این کارآفرینان دارای شایستگی‌های کارآفرینانه می‌باشند و با راه‌اندازی شغل جدید و موازی با شغل پیشین خود، می‌توانند خود را از خطر بیکاری و عدم اشتغال دور نگه دارند (آلادیجی^۴، ۲۰۲۰). از این رو، کارآفرینی دوگانه کار و موقعیت شغلی به سبب اهمیتی فزاینده در راه‌اندازی بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط موتور محرکه اقتصاد دارد، برای اقتصادهای در حال رشد بسیار پر اهمیت است.

1. Bauman

2. Rounds & Jin

3. hybrid entrepreneurship

4. Aladejebi

طی چند دهه اخیر به خاطر شرایط جدید، تغییرات ساختاری متعددی در بازار کار ایجاد شده است و اقتصاددانان شاهد الگوهای شغلی مختلفی هستند که به دلیل شرایط اقتصادی جدید در حال افزایش است. امروزه بسیاری از شرکتها و سازمانها به خاطر شرایط بد اقتصادی و مشکلاتی که با بروز بیماری کرونا به وجود آمده است، تهدیدات جدی در ارتباط با بقا و ادامه فعالیتها، پیش روی خود می‌بینند. در چنین شرایطی با به مخاطره افتادن بقای این شرکتها، پیامدهای اقتصادی و اجتماعی فراوانی گریبان‌گیر کشور شده که یکی از مهم‌ترین آنها بیکاری قشر متخصص و حرفه‌ای است که در این کسب‌وکارها فعالیت دارند. افرادی که در کسب‌وکارهای صنعتی و حرفه‌ای فعالیت دارند، به سبب توانایی فعالیت در بازار باید با نگرش جهت‌گیری مسیر شغلی متنوع، سعی در بهبود احتمال موفقیت مسیر شغلی خود در مشاغل دوگانه دارند. در حقیقت، این افراد که در صورت عملی ساختن جهت‌گیری مسیر شغلی متنوع دارای تمایل دوگانه در کار و موقعیت شغلی شناخته می‌شوند، می‌توانند موفقیت مسیر شغلی خود را محدود به یک شغل نساخته و در کسب‌وکار کارآفرینانه خود، بخت‌شان را برای موفقیت مسیر شغلی در این مشاغل کارآفرینانه محک بزنند، چرا که افرادی که تجربه نگرش شغلی متنوع دارند، از شانس بیشتری در جهت انتخاب مسیرهای شغلی جدید و همچنین بهره‌مندی از فرصت‌های موجود خواهند داشت (هال^۱، ۲۰۰۲). لذا ضرورت و اهمیت مسئله کارآفرینی متکی به دوگانه کار و موقعیت شغلی در آن است که این موضوع می‌تواند راهگشای حل معضل بیکاری در کشور و باعث راه‌اندازی کسب‌وکارهای کارآفرینانه زود بازده گردد که سهم بالایی در تولید ناخالص داخلی کشور دارند. به‌علاوه، پیشینه پژوهش موجود نشان می‌دهد که کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی هنوز پدیده جدید در اکثر کشورها در پژوهش‌های دانشگاهی است، به‌طوری که تورگرن و همکارانش^۲ (۲۰۱۴) استدلال می‌کنند که فقدان مطالعات تجربی در مورد کارآفرینی هیبریدی یک عقب‌گرد بزرگ در نظریه و برنامه‌های توسعه است (دزوموندا و فاتوکی^۳، ۲۰۱۸). پژوهش‌های داخلی محدود به پژوهش حسنی گیلوای و مهدی‌زاده (۱۳۹۸) می‌باشد. همچنین در پژوهش‌های خارجی این موضوع با بیشتر با محوریت

1. Hall

2. Thorgren

3. Dzomonda & Fatoki

تأثیر ریسک‌پذیری و ریسک‌گریزی بر کارآفرینی ترکیبی (هیلمن^۱، ۲۰۱۶ و رفیعی و فنگ^۲، ۲۰۱۴) و بررسی انگیزه‌های افراد در کارآفرینی ترکیبی مانند پژوهش فولتا و همکاران^۳ (۲۰۱۰) بررسی شده و در مورد این موضوع خلاء نظری گسترده وجود دارد. لذا سوال اصلی این شناسایی عوامل پیشایندی و پسایندی کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی سعی در کاهش این خلاء نظری و شکاف تحقیقاتی مرتبط با آن دارد. لذا سؤال اصلی پژوهش حاضر آن است که عوامل شکل‌دهنده و پیشایندی و پیامدها و عوامل پسایندی کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی کدامند؟

مبانی نظری پژوهش

کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی. کارآفرینی پدیده نسبتاً دوگانه است که در آن افراد کارآفرین یا غیرکارآفرین طبقه‌بندی می‌شوند. با توسعه این رشته پژوهشگران بیشتر بر کشف تفاوت‌های ظریف و فرآیندهای کارآفرینی متمرکز شدند و با تشخیص تمایز و ناهمگونی زیاد هر دو گروه انجام مطالعات مقایسه‌ای بین کارآفرینان و غیرکارآفرینان را انجام دادند. با این وجود، هنوز یک وجه مهم که بخشی از هر دو مجموعه است و تا حد زیادی نادیده گرفته شده، کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی است. کارآفرینان مذکور معمولاً افرادی تعریف می‌شود که شغل آزاد داشته و به‌طور همزمان شغل اصلی آن‌ها یک کاردستمزدی است (کورچوسکا و همکاران^۴، ۲۰۲۰). آنان شامل افرادی هستند که علاوه بر کسب‌وکار خویش‌فرمایی، حقوق‌بگیر بخش دولتی یا خصوصی هم هستند (حسینی گیلوای و مهدی‌زاده، ۱۳۹۸). در سراسر دنیا بخش قابل‌توجهی از افرادی که یک کسب‌وکار مخاطره‌آمیز را آغاز می‌کنند، یک شغل حقوق‌بگیری ثابت نیز دارند (مینیتی^۵، ۲۰۱۰). جوی^۶ (۲۰۰۹) در کتاب خود کارآفرین دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی را فردی تعریف می‌کند که دو راه کسب درآمد را با هم ترکیب می‌کند؛ اشتغال دائم و ثابت در کنار کارآفرینی خویش‌فرما. کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت

1. Hillmann

2. Raffiee & Feng

3. Folta

4. Kurczewska

5. Minniti

6. Joy

شغلی به معنای واقعی کلمه، داشتن یک شغل ثابت و دائمی در کنار ایجاد یک کسب‌وکار کارآفرینانه است. فولتا و همکارانش (۲۰۱۰) خاطر نشان می‌کنند که این نوع کارآفرینی به معنای اشتغال دائم در کنار ایجاد یک کسب‌وکار بر مبنای تخصص حرفه‌ای فرد است. همچنین این اصطلاح اشاره به فرآیند ترکیب خوداشتغالی در کنار کار کارمزدی دارد (کیم و همکاران^۱، ۲۰۲۰). شواهد قابل توجهی وجود دارد که کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی پدیده در حال گسترش است و احتمالاً با محیط اقتصادی فعلی مرتبط است که مشخصه آن جهانی شدن تغییر در مسیرهای شغلی، شرایط کاری غیراستاندارد، دسترسی محدود به منابع مالی و عدم امنیت شغلی است. در حقیقت، کارآفرینی مذکور پدیده جهانی است که در دهه گذشته مورد استقبال قرار گرفته است. کاهش ترس اتفاق افتاده و توسعه شایستگی کارآفرینی و خودکارآمدی ایجاد شده، باعث تسهیل امر کارآفرینی می‌شود (ساجیترا^۲، ۲۰۲۰). کارآفرینی ترکیبی می‌تواند بر اساس انگیزه و اشتیاق، تغییرات در بازار کار، ناامنی یا عدم اطمینان شغلی، چالش‌های خلاقانه، قرارداد وضعیت شغلی، شرایط کاری غیراستاندارد، سیاست دولت، تمایل به خودمختاری یا استقلال، نیاز به شناخت اجتماعی و درآمد اضافی ایجاد شود (اولوبایو توماس و ایدوو اوکونبانجو^۳، ۲۰۲۱). در حقیقت در جهان مصرف‌گرای امروزی، مردم تشویق می‌شوند که منابع درآمدی متعددی داشته باشند، از این‌رو، کارآفرینی هیبریدی، اشتغال ثابت و دائم را با یک تجارت شخصی ترکیب می‌کند و درآمد تکمیلی برای فرد ایجاد می‌کند (آلادیجیبی، ۲۰۲۰). کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی مرتبط با تلاش برای ایجاد کسب‌وکار یا ایده کارآفرینی است، درحالی‌که هنوز فرد در حال اشتغال است و همچنین یک قراردادی با یک سازمان دارد (کارچوفسکی و همکاران^۴، ۲۰۲۰). از نظر تاریخی بسیاری از کارآفرینان مشهور و موفق در مقطعی از حرفه خود کارآفرینان هیبریدی بوده‌اند. برای مثال استیو جابز و زنیاک مدت‌ها پس از تأسیس اپل هنوز در هیولت پاکارد مشغول به کار بودند و پیر امیدیار در حالی که در یک شرکت توسعه نرم‌افزار مشغول به کار بود Ebay را تأسیس کرد (لوک و همکاران^۵، ۲۰۱۸). اصطلاح

¹ Kim

² Sachitra

³ Olubayo Thomas & Idowu Okunbanjo

⁴ Kurczewska

⁵ Luc

کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی، ماهیت دوگانه وضعیت شغلی کارآفرین را نشان می‌دهد و کارآفرین دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی فردی تعریف می‌شود که کسب‌وکار شخصی خود را اداره می‌کند در حالی که به‌طور همزمان یک شغل دستمزدی دارد (کارائوز و همکاران^۱، ۲۰۲۰). در یک تعریف دیگر، کارآفرینی به این صورت تشریح شده که افراد کار اصلی خود را حفظ می‌کنند و در عین حال کسب‌وکار دیگری راه می‌اندازند (جایاتیلاکا و ساچیترا^۲، ۲۰۲۰). کارآفرینی مذکور اغلب به‌عنوان داشتن یک شغل تمام‌وقت و در عین حال داشتن یک کسب‌وکار پاره‌وقت تعریف می‌شود (چاکوزیرا و شامبار^۳، ۲۰۲۱). لذا به راحتی می‌توانند از حقوق خود برای تأمین بودجه ایده‌های خود استفاده کنند که مشکل تأمین مالی را برطرف کنند (علادجیبی^۴، ۲۰۲۰). کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی به افرادی اطلاق می‌شود که قبل از انتقال به شغل آزاد تمام‌وقت، شغل آزاد را همراه با شغل دستمزدی انجام می‌دهند (شولز و همکاران^۵، ۲۰۲۱). به عبارت دیگر، این کارآفرینی مشارکت در فعالیت‌های خوداشتغالی و در عین حال مشغول بودن در یک کار دستمزدی است (دمیر و همکاران^۶، ۲۰۲۲). با توجه به مطالب پیش گفته، در جدول ۱، تعاریفی از کارآفرینی مذکور ارائه شده است.

دلایل ورود به کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی

پژوهشگران در ابتدا فرض کردند که سه انگیزه کلیدی وجود دارد که ممکن است ورود یک فرد به کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی را تشریح کند؛ این سه انگیزه عبارتند از: مزایای پولی، مزایای غیرپولی و امنیت شغلی (لوک و همکاران، ۲۰۱۸). اما با انجام پژوهش‌های تکمیلی مشخص شد که انگیزه‌هایی علاوه بر آنچه بیشتر ذکر گردید نیز وجود دارد که در این بخش به توضیح آن‌ها پرداخته خواهد شد.

1. Karaoz

2. Jayathilaka & Sachitra

3. Chakuzira & Shambare

4. Aladejebi

5. Schulz

6. Demir

جدول ۱- تعاریفی از کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی

ردیف	تعاریف	منبع
۱	کارآفرینی ترکیبی، ایجاد و راه‌اندازی کسب‌وکار می‌باشد که در آن افراد یک شغل اولیه حقوق‌بگیری و یک شغل ثانویه خویش‌فرمایی دارند.	(فولتا و همکاران، ۲۰۱۰)
۲	کارآفرینی هیبریدی پلتفرمی برای یادگیری عمل می‌کند که به افراد اجازه می‌دهد مهارت‌های کارآفرینی مرتبط را برای سرمایه‌گذاری کارآفرینانه توسعه دهند و تقاضای بازار را برای ارائه کالا جدید ایجاد کنند.	(ویلجاما و همکاران، ۲۰۱۷)
۳	هدف از کارآفرینیدوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی تلاش برای ایجاد یک کسب‌وکار است در حالی که فرد هنوز تحت قرارداد کاری با یک سازمان است. این یک استراتژی است که در آن فرد توانایی کارآفرینی خود و فرصت‌های ایده‌های جدید را امتحان می‌کند و در عین حال شغل دائم خود را حفظ می‌کند.	(هاماراسترون و نیلن ^۲ ، ۲۰۱۴)
۴	کارآفرینی مذکور اشتغال دائم و ثابت را با کارآفرینی ترکیب می‌کند. کارآفرینان افرادی هستند که کارمند و کارآفرین هستند. آنها در تلاش برای موفقیت در کسب‌وکار خود، معمولاً با چالش‌ها و نامالیماتی روبرو می‌شوند. این امر تداوم کارآفرینی را یک عامل کلیدی در موفقیت کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی تبدیل می‌کند.	(کارچوفسکی و همکارانش ^۳ ، ۲۰۲۰) (آدوم آسانته و همکاران ^۴ ، ۲۰۱۹)
۵	کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی افرادی هستند که کار دستمزدی را با کار آزاد تلفیق می‌کنند.	(روشی و توسلی ^۵ ، ۲۰۲۱)
۶	کارآفرین دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی به فردی اطلاق می‌شود که کارآفرین و در عین حال کارمند دستمزدی است.	(یونیتا و همکاران ^۶ ، ۲۰۲۲)
۷	کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی کارمند در شغل اصلی خود کار می‌کنند و علاوه بر آن شغل آزاد را شغل دوم دنبال می‌کنند.	(دولتی و بوگنهلد ^۷ ، ۲۰۲۲)
۸		

الف) مسیری به سوی کسب درآمد تکمیلی: افراد ممکن است برای به دست آوردن منبع درآمد اضافی، خوداشتغالی را با کار ثابت و دائمی ترکیب کنند. این منطق نشان می‌دهد که کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی ممکن است به دلیل مشکلات اقتصادی و محدودیت‌های درآمد شغل دائم، به کارآفرینی روی آورند (فولتا و همکاران، ۲۰۱۰).

1. Viljamaa
2. Hammarström & Nylén
3. Kurczewska
4. Adom Asante
5. Rouchy, P & Tavassol
6. Yunita
7. Dvoulety, O & Bogenhold

ب) مسیری به سوی مزایای غیرپولی: منطق دومی که برای حرکت به سمت کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی وجود دارد، به‌دست آوردن مزایای غیرپولی است که ممکن است در شغل اصلی افراد وجود نداشته باشد. این مهم به آنها اجازه می‌دهد تا آنچه را که در شغل ثابت و دائم خود می‌خواهند انجام دهند، اما نمی‌توانند، به‌دست آورند. مزایای غیرپولی که کارآفرینان هیبریدی در کسب و کار جدید می‌توانند به آن‌ها دست پیدا کنند، آزادی عمل، استقلال، مدیریت کسب و کار، شغل با معنی و ارضای نیازهای درونی و سطح بالای خود همانند خودشکوفایی است (لوک و همکاران، ۲۰۱۸).

ج) مسیری به سوی گذار: کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی ممکن است پلی امن برای کسانی باشد که صراحتاً به فکر گذار به خوداشتغالی هستند. مسیر گذار به معنای آن است که کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی به افراد کمک می‌کند که از دنیای مشاغل دائم فاصله گرفته و به دنیای مشاغل کارآفرینانه گام نهند. این منطق نشان می‌دهد که کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی هزینه جابه‌جایی را برای فرد کاهش می‌دهد و در صورت خروج از شغل فرد با مشکل بیکاری و بی‌پولی مواجه نخواهد شد (فولتا و همکاران، ۲۰۱۰).

د) فناوری‌های به روز و کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی: این کارآفرینی به‌ویژه در فناوری‌های پیشرفته و بخش پژوهش و توسعه رواج بسیاری دارد. کارآفرینان به‌طور متوسط تحصیلات بهتری دارند و از سرمایه انسانی بالاتری نسبت به کارآفرینان سنتی برخوردارند. از این رو پروژه‌های کارآفرینی آن‌ها ممکن است بازار و ظرفیت رشد بهتری نسبت به پروژه‌هایی که در زمینه ورود کارآفرینی سنتی پدیدار می‌شوند، ارائه دهند. این مزیت بیان می‌کند که با توجه به جذابیت و فرصت‌های زیادی که در فناوری‌های جدید وجود دارد، کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی تصمیم می‌گیرند به این حوزه‌ها وارد شوند (لوک و همکاران، ۲۰۱۸).

ابعاد کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی. بر اساس مطالعات انجام شده، کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی دارای سه بعد می‌باشد که در این بخش به تشریح آن پرداخته خواهد شد.

الف) کارآفرینی خویش فرمایی: اقدام شخص به کسب درآمد به طور مستقیم از طریق کار، مشتریان یا دیگر سازمان‌ها است و در برابر این قرار می‌گیرد که او کارمند یک کسب‌وکار دیگر باشد.

ب) کارآفرینی کارمزدی: قرارداد کارمزدی یا حق‌الزحمه‌ای، گونه‌ای قرارداد کاری است که بر پایه آن فرد یا شرکتی قول انجام کاری را برای یک کارفرما در ازای دستمزدی مشخص را می‌دهد. فریلنسر کسی است که سرویس‌ها یا خدمات خود را بدون تعهد درازمدت به کارفرما ارائه می‌کند. آنها معمولاً ساعتی، روزانه یا پروژه‌های دستمزد می‌گیرند و اساساً یک کسب‌وکار یک‌نفره است.

ج) کارآفرینی درون شرکتی: کارآفرینی درون شرکتی، را به عنوان فرآیند خلق فرصت با هدف به وجود آمدن ارزش‌های خلاقانه و نوآورانه، بدون توجه به دیگر منابع (انسانی و سرمایه) یا موقعیت کارآفرینانه در سازمان‌های موجود یا جدید، تعریف می‌کنند، مفهوم کارآفرینی درون شرکتی در یک بعد وسیع‌تر دربرگیرنده کارآفرینی درون شرکت‌های موجود است (دنکنبرگر و همکاران^۱، ۲۰۱۵).

پیشینه پژوهش

در خصوص پیشینه پژوهش‌های کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی باید اشاره داشت که حسنی گیلوای و مهدی‌زاده (۱۳۹۸)، در مقایسه شایستگی‌های کارآفرینانه کارآفرینان حقوق‌بگیر با سایر کارآفرینان و حقوق‌بگیران حاکی از آن است که کارآفرینان هیبرید از شایستگی کمتری نسبت به کارآفرینان تمام‌وقت در دو مؤلفه «مدیریت مالی» و «مدیریت و ارزیابی ریسک» برخوردارند، اما در هر چهار مجموعه از شایستگی‌های «اثربخشی فردی»، «آکادمیک»، «محل کار» و «فنی سطح صنعت» تفاوتی ندارند. همچنین میزان شایستگی‌های آنان در هر چهار مجموعه، بیشتر از حقوق‌بگیران عادی است. بنابراین با آموزش و ارتقای این شایستگی‌ها، می‌توان به تبدیل کارآفرینان هیبرید به کارآفرینان تمام‌وقت و ایجاد بنگاه‌های خصوصی توانمند امیدوار بود. در خصوص پژوهش‌های خارجی نیز باید گفت که یونیتا^۲ (۲۰۲۱) در بررسی آیا کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی رفتار

1. Denckenberger

2. Yunita

نوآورانه‌ای خواهند داشت. نتایج حاصل از پژوهش او حاکی است که فرهنگ کارآفرینی تأثیر زیادی بر رفتار نوآورانه دارد. کارائوز و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی عوامل تعیین‌کننده تبدیل کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی به کارآفرینان تمام وقت پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان‌دهنده دستمزد بالاتر و موفقیت مسیرشغلی کارآفرینی، از گذار به کارآفرینی تمام وقت جلوگیری می‌کند. لوک و همکاران (۲۰۱۸) در بررسی کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی: کارمندان در حال بالا رفتن از نردبان کارآفرینی پرداختند. نتایج پژوهش آنها حاکی است که پیشرفت کارمندان در نردبان کارآفرینی با حمایت نرم یا دسترسی آسان (ادراک شده)، (مشاوره‌های تجاری)، (استقلال کاری بالا) در شغل دستمزدی کارمند تحریک می‌شود. سولسویک^۱ (۲۰۱۷) در بررسی کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی، چرا و چگونه کارکنان دنبال خوداشتغالی هستند پرداخته است. نتایج پژوهش وی حاکی است که کارآفرینان مذکور نباید گروهی همگن در نظر گرفته شوند برخی از آنان ممکن است همیشه در مشاغل خود باقی بمانند و برخی دیگر ممکن است تمایل داشته باشند که کارآفرینان تمام وقت شوند. دزوموندا و همکاران (۲۰۱۸) در بررسی انگیزه‌ی کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی شدن در بین جمعیت شاغل در آفریقای جنوبی پرداختند. نتایج پژوهش آنها حاکی است که شرکت‌کنندگان با تمایل به تکمیل درآمد و کسب منافع غیرپولی برانگیخته می‌شوند. همچنین، نتایج آزمون تی تفاوت معناداری بین جنسیت در کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی نشان نداد. تورگرن و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی عوامل انگیزه‌های کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی با تمرکز بر اشتیاق به نیروی محرک کارآفرینی پرداختند. نتایج پژوهش حاکی است که اشتیاق افراد را به سمت مشاغل شغلی موازی سوق می‌دهد. همچنین علاقه، انگیزه‌ای در میان افرادی رایج است که در شروع راه‌اندازی کسب‌وکار خود افراد سال‌مند هستند و در بین افرادی که زمان بیشتری را صرف کسب‌وکار می‌کنند کمتر رایج است. شولز و همکاران^۲ (۲۰۱۶). به کشف واکنش‌های زمان تمام‌وقت در مقابل کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی به تغییرات سازمانی پرداخته‌اند. نتایج آنان حاکی از آن هست که محققان بین کارآفرینان پاره‌وقت، تمام‌وقت و دوگانه‌گرای

1. Solesvik

2. Schulz

کار و موقعیت شغلی تمایز قائل می‌شوند. همچنین کارآفرینان پاره‌وقت کمتر از کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی در نمونه کارآفرینان مکزیکی تحصیلات کمتری داشتند. کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی با تحصیل بالا بیشتر از سرمایه‌گذاری برای آزمون ایده‌ها و بررسی فرصت‌های کسب‌وکار استفاده می‌کنند، در حالی که کارآفرینان با تحصیلات پایین و کارآفرینان تمام‌وقت، نسبت به تغییرات سازمانی واکنش نشان می‌دهند. تورگن و همکاران^۱ (۲۰۱۶) بررسی عوامل انگیزه‌های کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی با تمرکز بر اشتیاق به‌عنوان نیروی محرکه کارآفرینی پرداخته‌اند. نتایج آنان حاکی است که شور، انگیزه اصلی برای کارآفرینان هیبریدی است. افراد سالمند شور و اشتیاق بیشتری نسبت به کسب و کارهای هیبریدی خود دارند. همچنین کسانی که ساعت‌های طولانی در کار خود کار می‌کنند شور و اشتیاق کمتری نسبت به انگیزه اصلی گزارش می‌دهند. پتروا^۲ (۲۰۱۲) به کشف دلایلی پرداخت که چرا برخی کارآفرینی پاره‌وقت را انتخاب می‌کنند. لذا کارآفرینان پاره‌وقت با محدودیت‌های مالی محدود نمی‌شوند. افراد ریسک‌گریز بیشتر به کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی تبدیل می‌شوند. همچنین سرمایه انسانی برای کارآفرینان هیبریدی بسیار مهم است. رافی و فنگ^۳ (۲۰۱۴) در بررسی اینکه آیا افراد ریسک‌گریز و کمتر با اعتماد به نفس بیشتر به کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی تبدیل می‌شوند تا کارآفرینان تمام‌وقت؟ نتایج پژوهش حاکی از آن است افرادی که مخالف ریسک هستند، احتمال بیشتری وجود دارد که کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی را در مقایسه با اشتغال تمام‌وقت خود انتخاب کنند. آدوم آسانته و همکاران (۲۰۲۲) در بررسی تداوم شغلی کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی پرداختند. اینان اظهار داشتند اثرات مثبت ادراکات مناسب بر پایداری کارآفرینانه از طریق خودکارآمدی تأثیر مثبت و معناداری دارد. آردیانتیاک و همکاران^۴ (۲۰۲۲) در بررسی بهزیستی روانی کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی توانستند تأثیرات خود انتخابی و جنبه‌های منحصر به فرد ترتیبات کاری آنها را نشان دهند. دوولتی و بوگنهورلد (۲۰۲۲) با بررسی ویژگی‌های فردی و خانوادگی کارآفرینان اظهار داشتند کارآفرینان دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی زیرگروه

1. Thorgren

2. Petrova

3. Raffiee & Feng

4. Ardianti

خاصی از جامعه افراد دارای شغل آزاد هستند و تبدیل شدن به یک کارآفرین دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی ویژگی‌های خاص فردی و خانوادگی را می‌طلبد. بررسی مطالعات پیشین بیانگر آن است که در پژوهش‌های داخلی بررسی مفهوم کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی محدود به چند پژوهش از جمله حسنی گیلوای و مهدی‌زاده (۱۳۹۸) است و در پژوهش‌های خارجی این مفهوم بیشتر در قالب یک متغیر مستقل یا وابسته در نظر گرفته شده است، در حالی که پژوهش حاضر با رویکردی اکتشافی به شناسایی عوامل پیشاینندی و پساینندی کارآفرینی پرداخته است. لذا در خصوص وجه نوآوری پژوهش باید اشاره داشت که این پژوهش به دنبال شناسایی و تبیین عوامل پیشاینندی و پساینندی کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی با روش دیمتل فازی بوده و یک مفهوم جدید در مبنای نظری مدیریت و کارآفرینی را بررسی کرده است که تا پیش از انجام پژوهش در مطالعات بومی به این مسئله پرداخته نشده بود.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر ماهیت از نوع پژوهش‌های آمیخته است که با رویکرد کیفی و کمی انجام شده است. لذا پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش حاضر خبرگان، متشکل از اساتید دانشگاه و کارآفرینان موفق هستند که با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله برفی و بر اساس اصل کفایت نظری، ۴۰ نفر از آن‌ها به عنوان نمونه پژوهش در نظر گرفته شد. بر اساس آن که نمونه پژوهش در بخش کیفی که مؤلفه‌های کارآفرینی هیبریدی را معرفی نموده است، اشراف اطلاعاتی نسبت به موضوع دارد، از همین افراد در بخش کمی نیز استفاده شد. ابزار گردآوری داده در بخش کیفی مصاحبه نیمه ساختار یافته است که بخشی از آن به صورت حضوری و بخش دیگری نیز به شکل تلفنی با اعضای نمونه انجام شد. مصاحبه این پژوهش متشکل از شش سوال بود و به‌طور متوسط سی دقیقه زمان برای هر مصاحبه لازم بود. سوالات مصاحبه مبتنی بر پیشایندهای کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی مشتمل بر گرایش افراد به کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی، انگیزه‌های آنان و دلایل این افراد برای روی آوردن به کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی در کنار سوالات مرتبط با پسایندهای کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی مشتمل بر پیامدها،

اثرات و کاربردهای کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی بوده است. برای بررسی روایی و پایایی ابزار گردآوری داده‌ها در بخش کیفی از روش محتوایی و روایی نظری و پایایی درون کدگذار میان گذار استفاده شد که نشان از تأیید این دو شاخص داشت. همچنین ابزار گردآوری داده در بخش کمی پرسشنامه است که به صورت حضوری و ایمیلی به خبرگان داده شد. پرسشنامه پژوهش بر اساس بخش کیفی و مولفه‌های شناسایی شده مرتبط با کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی که براساس طیف پنج‌تایی از میزان اهمیت هر مولفه از خیلی زیاد تا خیلی کم ارزش‌گذاری شده بود، تدوین و تنظیم شد. روایی و پایایی ابزار گردآوری داده‌ها در بخش کمی روایی اعتبار محتوا و پایایی بازآزمون بود که نشان از تأیید روایی و پایایی پرسشنامه‌ها داشت. در این پژوهش برای تحلیل داده‌ها در بخش کیفی از روش تحلیل محتوا با رویکرد کدگذاری و نرم افزار Atlas.ti استفاده شد. همچنین برای تحلیل کمی از روش دیمتلفازی بهره گرفته شد. این تکنیک با بررسی روابط متقابل بین معیارها، میزان تأثیر و اهمیت آن‌ها را به صورت امتیاز عددی مشخص کرده و معین می‌سازد که عوامل علت و معلولی در ارتباط با یک مفهوم کدامند؟ گام‌های این روش عبارتند از:

گام اول: انتخاب گروهی از خبرگان

گام دوم: توسعه معیارهای ارزیابی و طراحی مقیاس فازی

گام سوم: تشکیل ماتریس مستقیم ارتباط اولیه

گام چهارم: محاسبه ماتریس ارتباط مستقیم نرمال شده

گام پنجم: محاسبه ماتریس روابط کل

گام ششم: به دست آوردن مجموع سطرها و ستون‌های ماتریس T

گام هفتم: فازی‌زدایی مقادیر R+D و R-D و ترسیم نمودار علت و معلولی

گام هشتم: تعیین ارزش آستانه و جدول بین زیر عامل‌ها

یافته‌های پژوهش

یافته‌های جمعیت‌شناختی. این یافته‌ها مشتمل بر بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی اعضای نمونه است که در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه

جنسیت	فراوانی	سابقه کاری	فراوانی	مدرک تحصیلی	فراوانی	شغل	فراوانی
مرد	۳۱	کمتر از ۱۰	۱۳	کارشناسی	۳	اساتید	۲۵
زن	۹	۱۱ تا ۲۰	۱۵	کارشناسی ارشد	۱۲	کارآفرینان	۱۵
		بالاتر از ۲۰	۱۲	دکتری	۲۵		

یافته‌های بخش کیفی

در این پژوهش و در بخش کیفی با استفاده از مصاحبه با خبرگان داده‌های مورد نظر که مشتمل بر شناسایی عوامل پیشابندی و اثرگذار در شکل‌گیری و بروز کارآفرینی هیبریدی هستند، به همراه عوامل پسابندی و اثرپذیر از این مفهوم شناسایی شدند. این عوامل با استفاده از روش تحلیل محتوا و رویکرد کدگذاری و با بهره‌گیری از نرم‌افزار Atlas.ti مورد شناسایی قرار گرفت. در خصوص نحوه کدگذاری و استخراج داده‌های کیفی لازم به ذکر است که با توجه به ماهیت سؤالات و نحوه پاسخگویی خبرگان که عیناً واژگان و عبارات مورد اشاره ایشان به صورت مؤلفه‌های مرتبط با کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی بود، از روش کدگذاری زنده استفاده شد. کدگذاری زنده یا کدگذاری تحت‌اللفظی برای تحلیل مواردی که مشارکت‌کنندگان عیناً به واژه یا عبارت مورد نظر در خصوص مفهوم مورد پژوهش اشاره داشته باشند، مناسب است. در این پژوهش، متون مصاحبه‌ها دربرگیرنده مؤلفه‌هایی بود که عیناً توسط مشارکت‌کنندگان مورد اشاره قرار گرفته بود و مستقیماً در قالب یک مولفه پیشابندی و پسابندی کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی قابل ذکر بود. شرح کامل عوامل شناسایی شده به صورت جدول زیر است.

یافته‌های بخش کمی

پرسشنامه پژوهش حاصل مطالعه کیفی است که دارای ۲۰ گویه یا همان عوامل موثر بر شکل‌گیری و بروز کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی است. به منظور تبیین شدت اثر عوامل، این پرسشنامه حالت ماتریس ۲۰ در ۲۰ دارد که خبرگان هریک از عوامل را در مقایسه با ویژگی‌های دیگر از نظر شدت اثرگذاری مطابق با روش بیان شده امتیازدهی می‌کنند. برای امتیازدهی از ۵ عبارت کیفی استفاده شده

است که نام این عبارات و مقادیر فازی معادل آن‌ها در جدول ۴، نشان داده شده است.

جدول ۳- عوامل موثر در شکل‌گیری و بروز کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی

ردیف	عوامل	ردیف	عوامل
۱	توجه به رفتارهای مسیر شغلی متنوع	۱۱	تمایل به ریسک‌پذیری
۲	روى آوردن به کسبو کارهای نوپا و استارت‌آپی	۱۲	انگیزه درآمد تکمیلی در کنار مزایای غیر مادی
۳	موفقیت مسیر شغلی هیبریدی	۱۳	انگیزه گذار از سطح کارمندی به کارفرمایی
۴	الگوپذیری متقاضیان کار و روی آوردن به کارآفرینی	۱۴	گسترش مشارکت اجتماعی و تحکیم بخش در توسعه اقتصادی و اجتماعی
۵	تامین مخارج مالی و هزینه‌های معیشتی	۱۵	توانمندسازی و وزندهی به بخش خصوصی
۶	افزایش فعالیت‌ها به صورت شرکت‌های دانش بنیان	۱۶	کاهش بار بیکاری قشر متخصص و حرفه‌ای
۷	ایجاد شغل و کمک به رشد و شکوفایی	۱۷	خود اشتغالی و انعطاف‌پذیری
۸	توسعه کسب و کارهای کوچک و SME ها	۱۸	تعهد بیشتر به حرفه نسبت به کارفرما
۹	اشاعه فرهنگ کارآفرینی	۱۹	تاثیرپذیری از تلاطم‌های محیطی و از دست رفتن شغل اصلی افراد
۱۰	پیوند کار قبلی با تجارت شخصی	۲۰	محرك‌های درونی و توفیق طلبانه

جدول ۴- مقادیر فازی عبارت کلامی

عبارت کلامی	مقدار فازی
بدون تاثیر	(۱,۱,۱)
تاثیر کم	(۴,۳,۲)
تاثیر متوسط	(۶,۵,۴)
تاثیر زیاد	(۸,۷,۶)
تاثیر خیلی زیاد	(۹,۹,۸)

پس از امتیازدهی، نتایج در ماتریس روابط مستقیم به شرح جدول ۴ جمع‌آوری شد. در پژوهش حاضر جهت تحلیل پرسشنامه دیمتال فازی، ابتدا میانگین حسابی پاسخ‌های مربوط به هر عامل جهت اجتماع پاسخ‌های خبرگان محاسبه شد. این محاسبات طبق رابطه زیر انجام شده است.

$$Z = (l_{ij}, m_{ij}, u_{ij}) Z = \begin{matrix} C_1 C_1 \\ C_2 C_2 \\ \vdots \\ C_3 C_3 \end{matrix} \begin{bmatrix} 0 & Z_{12} & \cdots & Z_{1n} \\ Z_{21} & 0 & \cdots & Z_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ Z_{n1} & Z_{n2} & \cdots & 0 \end{bmatrix}$$

سپس با توجه به مقادیر فازی جدول مذکور ماتریس روابط مستقیم فازی به صورت (L, M, U) به دست آمد که در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵- ماتریس روابط مستقیم فازی

ماتریس روابط	۱	۲	۳	۱۸	۱۹	۲۰
۱	(۰، ۰، ۰)	(۱، ۱، ۱)	(۸، ۹، ۹)	(۴، ۵، ۶)	(۴، ۵، ۶)	(۱، ۱، ۱)
۲	(۱/۵، ۲، ۴/۵)	(۲، ۳، ۴)	(۳، ۳، ۴)	(۶، ۷، ۸)	(۶، ۷، ۸)	(۲، ۳، ۴)
۳	(۳، ۴، ۵)	(۴/۵، ۵، ۵)	(۰، ۰، ۰)	(۱، ۱، ۱)	(۸، ۹، ۹)	(۱، ۱، ۱)
...
۱۸	(۲، ۳، ۴)	(۴، ۵، ۶)	(۳، ۴، ۴)	(۰، ۰، ۰)	(۱، ۱، ۱)	(۶، ۷، ۷/۵)
۱۹	(۶، ۷، ۸)	(۶، ۷، ۸)	(۶، ۷، ۸)	(۶، ۷، ۸)	(۰، ۰، ۰)	(۸، ۹، ۹)
۲۰	(۳، ۴، ۵)	(۶، ۷، ۸)	(۸، ۹، ۹)	(۶، ۷، ۸)	(۸، ۹، ۹)	(۰، ۰، ۰)

سپس برای نرمال کردن داده‌ها ابتدا با توجه به رابطه موجود در مرحله چهارم دیمتل فازی، جمع هر سطر محاسبه و سپس هر داده تقسیم بر مقدار ماکسیم آنها شد.

$$r = \max_{1 \leq i \leq n} \left(\sum_{j=1}^n a_{ij} \right) \quad a_{ij} = \sum_{j=1}^n z_{ij} = \left(\sum_{j=1}^n l_{ij}, \sum_{j=1}^n m_{ij}, \sum_{j=1}^n u_{ij} \right),$$

بنابراین ماتریس X ماتریس فازی روابط مستقیم نرمال شده نامیده می شود.

$$X_{ij} = \frac{z_{ij}}{r} = \left(\frac{l_{ij}}{r}, \frac{m_{ij}}{r}, \frac{u_{ij}}{r} \right) \quad X = \begin{bmatrix} X_{11} & X_{12} & \dots & X_{1n} \\ X_{21} & X_{22} & \dots & X_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ X_{m1} & X_{m2} & \dots & X_{mn} \end{bmatrix} \text{ and}$$

در جدول ۶ ماتریس نرمال شده مقادیر آمده است:

جدول ۶- ماتریس نرمال شده

ماتریس نرمال شده	۱	۲	۳	۱۸	۱۹	۲۰
۱	(۰، ۰، ۰)	(۰/۰۰۷، ۰/۰۰۷)	(۰/۰۶۷، ۰/۰۶۷)	(۰/۰۲۷، ۰/۰۴۴)	(۰/۰۲۷، ۰/۰۴۴)	(۰/۰۰۷، ۰/۰۰۷)
۲	(۰/۰۱۶، ۰/۰۱۸) (۰/۰۱۱)	(۰، ۰، ۰)	(۰/۰۲۲، ۰/۰۲۹) (۰/۰۱۴)	(۰/۰۵۲، ۰/۰۵۹) (۰/۰۴۴)	(۰/۰۵۲، ۰/۰۵۹) (۰/۰۴۴)	(۰/۰۲۲، ۰/۰۲۹) (۰/۰۱۴)
۳	(۰/۰۲۹، ۰/۰۳۷) (۰/۰۲۲)	(۰/۰۳۰، ۰/۰۳۷) (۰/۰۲۴)	(۰، ۰، ۰)	(۰/۰۰۷، ۰/۰۰۷) (۰/۰۰۷)	(۰/۰۶۷، ۰/۰۶۷) (۰/۰۰۹)	(۰/۰۰۷، ۰/۰۰۷) (۰/۰۰۷)
...
۱۸	(۰/۰۲۲، ۰/۰۲۹) (۰/۰۱۴)	(۰/۰۳۰، ۰/۰۳۶) (۰/۰۲۴)	(۰/۰۲۲، ۰/۰۲۹) (۰/۰۱۴)	(۰، ۰، ۰)	(۰/۰۰۷، ۰/۰۰۷) (۰/۰۰۷)	(۰/۰۵۲، ۰/۰۵۵) (۰/۰۴۴)
۱۹	(۰/۰۱۶، ۰/۰۳۷) (۰/۰۱۱)	(۰/۰۲۹، ۰/۰۵۹) (۰/۰۲۶)	(۰/۰۲۹، ۰/۰۳۲) (۰/۰۲۶)	(۰/۰۵۲، ۰/۰۵۹) (۰/۰۴۴)	(۰، ۰، ۰)	(۰/۰۶۷، ۰/۰۶۷) (۰/۰۵۴)
۲۰	(۰/۰۰۷، ۰/۰۰۷) (۰/۰۰۷)	(۰/۰۶۷، ۰/۰۶۷) (۰/۰۰۹)	(۰/۰۵۲، ۰/۰۵۵) (۰/۰۴۴)	(۰/۰۶۷، ۰/۰۶۷) (۰/۰۰۹)	(۰/۰۶۷، ۰/۰۶۷) (۰/۰۰۹)	(۰، ۰، ۰)

بعد از نرمال‌سازی، ماتریس روابط کل بین زوج‌ها (T) به صورت رابطه زیر محاسبه می‌شود.

$$T = \begin{bmatrix} t_{11} & t_{12} & \dots & t_{1n} \\ t_{21} & t_{22} & \dots & t_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ t_{m1} & t_{m2} & \dots & t_{mn} \end{bmatrix} \text{ and } t_{ij} = (l_{ij}^{\prime\prime}, m_{ij}^{\prime\prime}, u_{ij}^{\prime\prime})$$

$$\begin{aligned} [m_{ij}^{\prime\prime}] &= X_m \times (I - X_m)^{-1}, & [u_{ij}^{\prime\prime}] &= X_u \times (I - X_u)^{-1} \\ [l_{ij}^{\prime\prime}] &= X_l \times (I - X_l)^{-1}, \end{aligned}$$

نتایج محاسبات ماتریس روابط کل به صورت جدول ۷ است.

جدول ۷- ماتریس روابط کل بین زوج‌ها (T)

T	۱	۲	۳	۱۸	۱۹	۲۰
۱	۰/۰۵۰ (۰/۰۱۸ ۰/۰۲۹)	۰/۰۶۹ (۰/۰۲۱ ۰/۰۴۵)	۰/۱۳۱ (۰/۰۸۶ ۰/۱۱۴)	۰/۰۹۴ (۰/۰۴۸ ۰/۰۶۸)	۰/۰۹۲ (۰/۰۴۹ ۰/۰۶۷)	۰/۰۵۰ (۰/۰۲۴ ۰/۰۳۳)
۲	۰/۰۲۳ (۰/۰۴۳ ۰/۰۳۹)	۰/۰۶۷ (۰/۰۱۷ ۰/۰۳۳)	۰/۰۹۸ (۰/۰۳۵ ۰/۰۶۴)	۰/۱۱۵ (۰/۰۶۰ ۰/۰۸۰)	۰/۱۱۰ (۰/۰۵۷ ۰/۰۷۷)	۰/۰۷۸ (۰/۰۲۹ ۰/۰۴۸)
۳	۰/۰۷۴ (۰/۰۳۴ ۰/۰۵۰)	۰/۰۸۳ (۰/۰۴۹ ۰/۰۶۲)	۰/۰۵۱ (۰/۰۱۹ ۰/۰۳۶)	۰/۰۴۹ (۰/۰۲۲ ۰/۰۳۲)	۰/۱۰۳ (۰/۰۷۹ ۰/۰۸۸)	۰/۰۴۲ (۰/۰۲۰ ۰/۰۲۸)
....
۱۸	۰/۰۸۶ (۰/۰۳۰ ۰/۰۵۰)	۰/۱۱۵ (۰/۰۴۵ ۰/۰۸۹)	۰/۱۰۶ (۰/۰۴۶ ۰/۰۷۹)	۰/۰۶۲ (۰/۰۱۹ ۰/۰۳۵)	۰/۰۶۵ (۰/۰۲۵ ۰/۰۴۰)	۰/۰۶۲ (۰/۰۲۹ ۰/۰۳۵)
۱۹	۰/۱۰۵ (۰/۰۲۳ ۰/۰۴۹)	۰/۱۴۸ (۰/۰۴۵ ۰/۰۷۶)	۰/۱۲۶ (۰/۰۵۸ ۰/۰۹۰)	۰/۱۳۷ (۰/۰۷۰ ۰/۰۹۳)	۰/۰۷۴ (۰/۰۲۴ ۰/۰۳۹)	۰/۱۲۹ (۰/۰۷۹ ۰/۰۹۹)
۲۰	۰/۰۸۶ (۰/۰۲۷ ۰/۰۵۶)	۰/۱۶۳ (۰/۰۹۵ ۰/۱۲۵)	۰/۱۵۵ (۰/۰۸۶ ۰/۱۲۸)	۰/۱۴۹ (۰/۰۷۱ ۰/۱۱۸)	۰/۱۴۲ (۰/۰۸۹ ۰/۱۱۴)	۰/۰۷۲ (۰/۰۳۰ ۰/۰۴۷)

بعد از ماتریس روابط کل بین زوج‌ها (T)، ماتریس دیفازی شده روابط کل بر اساس رابطه زیر به دست آمد.

$$BNP_{ij} = \frac{u_{ij} - l_{ij} + m_{ij} - l_{ij}}{3} + l_{ij}$$

نتایج ماتریس دیفازی شده روابط کل به صورت جدول ۸ است.

جدول ۸- ماتریس دیفازی شده روابط کل

R	۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۵	۴	۳	۲	۱	دیفازی
۱/۲۵۴۴۵۹/	-/۰۰۳۵۵۱۷	-/۰۰۶۹۲۵	-/۰۰۶۹۵۱۸	-/۰۰۹۷۵۵۴	-/۰۰۷۵۵۳۴	-/۰۰۹۶۳۵	-/۰۰۹۵۸۸۶	-/۱۱۱۲۱۵۴	-/۰۰۴۷۹۶	-/۰۰۳۱۹۱۵	۱
۱/۱۳۹۴۹	-/۰۰۵۱۱۳۱	-/۰۰۸۰۸۰۹	-/۰۰۸۴۱۱۶	-/۰۰۷۱۴۸۳	-/۰۰۸۲۶۳۵	-/۰۰۵۱۲۶۸	-/۰۰۵۳۴۶۳	-/۰۰۶۵۷۴۵	-/۰۰۳۷۶۶۷	-/۰۰۴۳۷۶۶	۲
-/۰۱۹۸۵۶۵	-/۰۰۳۰۱۲۹	-/۰۰۸۷۱۱۷	-/۰۰۳۴۲۶۳	-/۰۰۴۳۰۷۵	-/۰۰۶۵۷۱۵	-/۰۰۶۰۵۷۸	-/۰۰۶۱۵۳۸	-/۰۰۳۶۱۲۴	-/۰۰۶۳۳۰۲	-/۰۰۵۲۱۸۴	۳
-/۰۹۵۴۲۲۲	-/۰۴۴۷۳۳	-/۰۰۶۳۴۷۱	-/۰۰۴۸۹۱۱	-/۰۰۳۶۲۹۲	-/۰۰۳۹۳۶۸۶	-/۰۰۷۵۷۲۶	-/۰۰۲۶۷۵۵	-/۰۰۸۸۱۸۱	-/۰۰۷۵۰۹۵	-/۰۰۵۳۲۵۵	۴
۱/۱۱۹۴۶۷	-/۰۰۳۸۵۹۹	-/۰۰۳۹۲۳۴	-/۰۰۳۷۶۵۵	-/۰۰۴۶۲۸	-/۰۰۵۷۳۵۵	-/۰۰۲۹۴۲۲	-/۰۰۴۴۷۲۵	-/۱۰۰۰۲۴۱	-/۰۰۷۱۹۷۴	-/۰۰۶۳۸۵۶	۵
۱/۰۰۱۳۷۵۹	-/۰۵۰۸۸۹	-/۰۰۵۱۲۳۸	-/۰۰۴۴۹۹۴	-/۰۴۵۹۰۱	-/۰۰۵۴۵۴۴	-/۰۰۴۹۸۴۱	-/۰۰۵۳۷۹۱	-/۰۰۷۸۶۱۸	-/۰۰۶۹۸۱۶	-/۰۰۴۹۱۳۴	۶
-/۰۳۰۴۸۴	-/۰۰۲۲۰۷۶	-/۰۰۲۳۲۴۲	-/۰۰۳۹۱۴۴	-/۰۰۲۶۱۷۷	-/۰۰۲۸۳۹۶	-/۰۰۲۴۵۵۹	-/۰۰۳۲۶۸	-/۰۰۶۷۵۰۹	-/۰۰۴۹۸۱۷	-/۰۰۳۵۲۸	۷
۱/۱۵۸۱۷۲	-/۰۰۳۲۲۱۶	-/۰۰۳۸۸۲۹	-/۰۰۶۰۱۳	-/۰۰۶۷۴۱۹	-/۰۰۵۸۷۹۴	-/۰۰۵۱۸۴۶	-/۰۰۴۵۹۸۸	-/۰۰۹۴۱۲۴	-/۰۰۷۶۶۷۸	-/۰۰۴۵۲۷۹	۸
-/۰۹۳۴۵۰۴	-/۰۰۴۳۸۱۸	-/۰۰۴۳۹۲۹	-/۰۰۴۰۸۷۹	-/۰۰۴۳۸۶۲	-/۰۰۵۰۵۱۴	-/۰۰۳۳۵۸۲	-/۰۰۴۴۷۵۷	-/۰۰۶۷۰۷۲	-/۰۰۶۴۵۹۱	-/۰۰۶۱۱۳۱	۹
۱/۰۰۲۱۳۵۷	-/۰۰۴۴۵۸۳	-/۰۰۷۵۳۲۷	-/۰۰۳۷۴۹۵	-/۰۰۵۸۳۱۲	-/۰۰۴۹۵۵۹	-/۰۰۳۵۰۴۳	-/۰۰۴۸۲۱۸	-/۰۰۶۷۵۳۶	-/۰۰۵۴۸۷۴	-/۰۰۵۶۴۸	۱۰
۱/۰۰۰۰۲۲۱	-/۰۰۳۲۰۱۲	-/۰۰۶۲۵۲۳	-/۰۰۴۱۷۰۳	-/۰۰۳۸۷۱۶	-/۰۰۶۷۳۹۴	-/۰۰۶۹۲۷۲	-/۰۰۳۹۰۷۱	-/۰۰۵۷۷۳۱	-/۰۰۵۲۴۹۴	-/۰۰۶۳۸۸۴	۱۱
۱/۱۴۲۰۴۵	-/۰۰۶۱۰۱۱	-/۰۰۴۰۴۹۵	-/۰۰۴۸۱۴۷	-/۰۰۶۸۸۰۶	-/۰۰۴۷۲۳۳	-/۰۰۵۱۰۰۱	-/۰۰۶۹۲۳	-/۰۰۸۱۸۲۸	-/۰۰۵۹۳۳	-/۰۰۸۰۵۴	۱۲
۱/۳۸۰۱۴۰	-/۰۰۷۲۲۶۴	-/۰۰۵۷۸۷۸	-/۰۰۵۷۵۱۳	-/۰۰۵۳۹۹۷	-/۰۰۸۶۵۳۳	-/۰۰۴۹۴۰۲	-/۰۰۷۲۰۷۸	-/۰۰۷۸۹۴۸	-/۰۰۷۹۷۰۲	-/۰۰۶۶۸۲۷	۱۳
-/۰۸۷۹۸۵۳	-/۰۰۵۶۰۳۷	-/۰۰۳۱۳۳۶	-/۰۰۴۲۱۶۲	-/۰۰۵۳۲۰۷	-/۰۰۳۷۳۳۱	-/۰۰۳۸۹۰۳	-/۰۰۴۰۲۸۲	-/۰۴۸۴۹۹	-/۰۰۴۴۱۴۴	-/۰۰۳۷۲۴۸	۱۴
-/۰۹۰۸۰۸۶	-/۰۰۳۶۴۲۸	-/۰۰۳۱۸۲۶	-/۰۰۷۱۸۹۲	-/۰۰۳۴۸۵۹	-/۰۰۷۹۴۱۹	-/۰۰۴۵۹۹۱	-/۰۰۵۴۹۰۸	-/۰۰۶۷۳۳۸	-/۰۰۴۹۱۱۶	-/۰۰۳۷۹۱۳	۱۵
۱/۲۶۷۱۸۳	-/۰۰۴۳۳۹۷	-/۰۰۵۴۹۳۳	-/۰۰۵۷۸۰۷	-/۰۰۸۴۷۹۶	-/۰۰۴۳۳۳۸	-/۰۰۶۹۶۲۱	-/۰۰۷۴۵۰۷	-/۰۰۹۳۳۶۵	-/۰۰۵۵۰۰۱	-/۰۰۵۳۴۹۶	۱۶
۱/۳۲۴۷۳	-/۰۰۳۹۲۷۷	-/۰۰۵۲۱۶۱	-/۰۰۸۶۲۲۸	-/۰۰۳۸۷۶۴	-/۱۰۰۶۵۴۶	-/۰۰۵۱۸۷	-/۰۰۴۳۷۳۳	-/۰۰۸۶۱۳۸	-/۰۰۶۴۵۵۵	-/۰۰۴۱۵۷۲	۱۷
۱/۲۶۵۷۶۴	-/۰۰۷۹۱۷۳	-/۰۰۴۳۲۹۱	-/۰۰۳۸۲۰۵	-/۰۰۸۸۷۰۱	-/۰۰۸۰۲۱۵	-/۰۰۴۸۸۰۶	-/۰۰۶۴۹۴۵	-/۰۰۷۸۲۰۱	-/۰۰۸۵۴۷۶	-/۰۰۵۴۶۱۶	۱۸
۱/۵۳۳۱۱۶	-/۱۰۰۱۸۳۶	-/۰۰۴۴۷۸۶	-/۰۰۹۸۶۰۳	-/۱۰۰۶۶۳۱	-/۱۰۰۷۵۷۶	-/۰۰۴۹۶۱۷	-/۰۰۷۴۰۵۷	-/۰۰۹۱۴۰۹	-/۰۰۸۲۳۶۶	-/۰۰۵۳۲۵۵	۱۹
۲/۰۰۳۴۰۳۷	-/۰۰۴۹۷۴۴	-/۱۱۵۳۲۷	-/۱۱۹۳۲۲	-/۱۲۲۵۸۸	-/۱۳۰۵۱۶	-/۰۰۸۶۱۳۸	-/۱۰۰۳۶۴۶	-/۱۲۴۵۶۹	-/۱۲۷۲۱	-/۰۰۵۸۹۹۶	۲۰
	۲/۸۱۶۶۱۴	۲/۳۱۴۹۹۹	۲/۳۹۷۶۷۴	۲/۷۲۰۲۸۳	۲/۷۱۰۵۱۵	۱/۰۶۸۸۲۷	۱/۱۴۴۲۵۸	۱/۵۸۵۲۸	۱/۳۱۹۰۶۵	۱/۰۴۶۷۹۱	D

مقادیر R+D و R-D در جدول زیر ارائه شده است. در این جدول، R (جمع عناصر هر سطر) نشانگر میزان تأثیر گذاری آن عامل بر پدیده مورد مطالعه می‌باشد. بر این

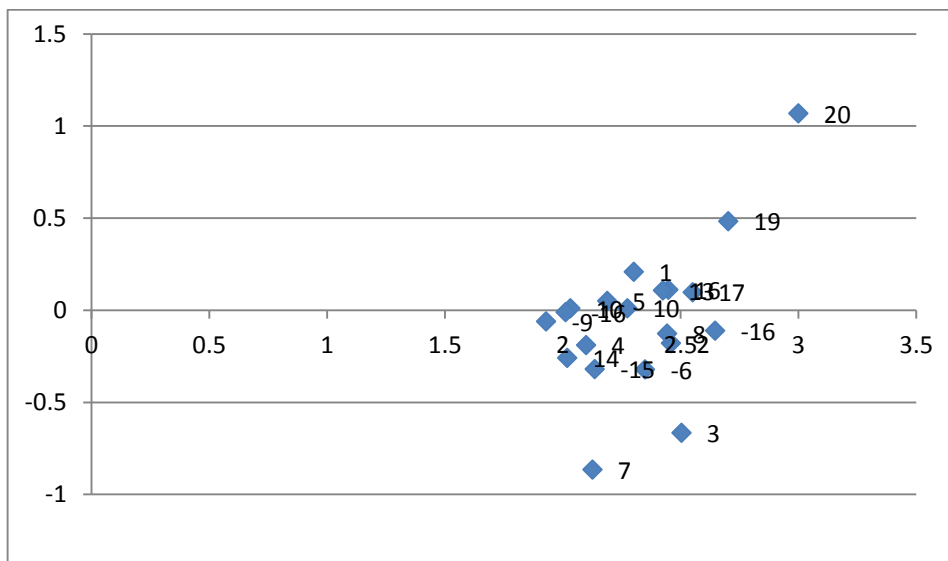
اساس عوامل پیشایندی موثر بر شکل‌گیری و بروز کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی براساس نتایج R مشخص می‌شود. همچنین جمع عناصر ستون (D) برای هر عامل نشان‌دهنده میزان تاثیر پذیری آن از پدیده مورد مطالعه می باشد. بر این اساس عوامل پسایندی و اثرپذیر از بروز کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی براساس نتایج R مشخص می‌شود. در جدول زیر مقادیر R+D و R-D ارائه شده است.

جدول ۹- مقادیر R+D و R-D

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	-
۲/۰۲	۱/۹۲	۲/۴۴	۲/۱۲	۲/۳۴	۲/۱۸	۲/۰۹	۲/۰۰	۲/۴۵	۲/۲۰	R+D
-۰/۰۱	-۰/۰۶	-۰/۱۲	-۰/۸۶	-۰/۳۲	۰/۰۵	-۰/۱۹	-۰/۶۶	-۰/۱۷	-۰/۲۰	R-D
20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	-
۲/۹۹	۲/۰-۷	۲/۴۲	۲/۵۵	۲/۶۴	۲/۱۳	۲/۰۱	۲/۴۴	۲/۲۷	۲/۰۱	R+D
۱/۰۶	۰/۴۸	۰/۱۰	-۰/۰۹	-۰/۱۱	-۰/۳۱	-۰/۲۵	۰/۱۱	۰/۰۲	-۰/۰۱	R-D

R+D (بردار برتری) بیانگر مجموع تأثیرگذاری و تأثیرپذیری عامل مورد نظر می‌باشد و R-D (بردار ارتباط) بیانگر اثرگذاری هر عامل بر پدیده مورد بررسی می‌باشد؛ به عبارت دیگر اگر $R - D > 0$ باشد، عامل یا معیار تأثیر گذار و پیشایندی است و متغیر علت محسوب می‌شود و اگر $R - D < 0$ عامل یا معیار تأثیرپذیر بوده و پسایند و متغیر معلول محسوب می‌شود. لذا با توجه به آنچه گفته شد، در پژوهش حاضر عوامل، توجه به رفتارهای مسیر شغلی متنوع، تامین مخارج مالی و هزینه‌های معیشتی، پیوند کار قبلی با تجارت شخصی، محرک‌های درونی و توفیق‌طلبانه، انگیزه درآمد تکمیلی در کنار مزایای غیرمادی، انگیزه گذار از سطح کارمندی به کارفرمایی، خوداشتغالی و انعطاف‌پذیری، تعهد بیشتر به حرفه نسبت به کارفرما، تأثیرپذیری از تلاطم‌های محیطی و از دست رفتن شغل اصلی افراد و تمایل به ریسک‌پذیری به عنوان عوامل پیشایندی و اثرگذار بر شکل‌گیری و بروز کارآفرینی هیبریدی محسوب می‌شوند. همچنین عوامل روی آوردن به کسب‌وکارهای نوپا و استارت‌آپی، موفقیت مسیر شغلی هیبریدی، الگوپذیری متقاضیان کار و روی آوردن به کارآفرینی، افزایش فعالیت‌ها به صورت شرکت‌های دانش بنیان، ایجاد شغل و کمک به رشد و شکوفایی اقتصادی، توسعه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، اشاعه فرهنگ کارآفرینی، کاهش بار بیکاری قشر متخصص و حرفه‌ای، توانمندسازی و وزن‌دهی به بخش خصوصی

و گسترش مشارکت اجتماعی و تحکیم بخش در توسعه اقتصادی و اجتماعی به عنوان عوامل پسایندی و مجموعه‌ای از عوامل که از کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی تأثیر می‌پذیرند، شناسایی شده‌اند. همچنین، روابط علی و معلولی عوامل شناسایی شده مرتبط با شکل‌گیری و بروز کارآفرینی هیبریدی به شرح شکل ۱، است.

شکل ۱- رابطه علت و معلولی

نمودار دیمتل به صورت تقسیم عوامل به مؤلفه‌های پیشایندی و مؤلفه‌های پسایندی ارائه می‌گردد. بر اساس تحلیل دیمتل و شکل ۱، مؤلفه‌های شماره (۱، ۵، ۱۰، ۱۱، ۱۲)، ۱۳، ۱۷، ۱۸، ۱۹، و ۲۰) که نسبت به عدد صفر در حالت $R - D > 0$ هستند و دارای علامت مثبت می‌باشند، در دسته عوامل تأثیرگذار طبقه‌بندی می‌شوند. مراد از تأثیرگذاری این عوامل آن است که مؤلفه‌های یاد شده عوامل پیشایندی هستند که باعث شکل‌گیری کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی می‌شوند. لذا عوامل توجه به رفتارهای مسیر شغلی متنوع، تامین مخارج مالی و هزینه‌های معیشتی، پیوند کار قبلی با تجارت شخصی، محرک‌های درونی و توفیق طلبانه، انگیزه گذار از سطح کارمندی به کارفرمایی، خوداشتغالی و انعطاف‌پذیری، تعهد بیشتر به حرفه نسبت به کارفرما، تأثیرپذیری از تلاطم‌های محیطی و از دست رفتن شغل اصلی افراد، انگیزه درآمد تکمیلی در کنار مزایای غیرمادی به عنوان عوامل پیشایندی و اثرگذار بر

کارآفرینی دوگانه‌گرایی کار و موقعیت شغلی در نظر گرفته شده‌اند. به علاوه در گراف دیمتل مولفه‌هایی که نسبت به عدد صفر در حالت $R - D < 0$ و دارای علامت منفی هستند، به صورت عوامل تأثیرپذیر از مفهوم اصلی پژوهش شناسایی می‌گردند. در حقیقت این عوامل معلول و پیامدهای اصلی کارآفرینی دوگانه‌گرایی کار و موقعیت شغلی محسوب می‌شوند. لذا با توجه به شکل و تحلیل دیمتل مولفه‌های (۲، ۴، ۳، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۴، ۱۵ و ۱۶) عوامل تأثیرپذیر از کارآفرینی دوگانه‌گرایی کار و موقعیت شغلی شناسایی شدند. از این رو، عوامل روی آوردن به کسب‌وکارهای نوپا و استارت‌آپی، موفقیت مسیر شغلی دوگانه‌گرایی کار و موقعیت شغلی، الگوپذیری متقاضیان کار و روی آوردن به کارآفرینی، افزایش فعالیت‌ها به صورت شرکت‌های دانش بنیان، ایجاد شغل و کمک به رشد و شکوفایی اقتصادی، توسعه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، اشاعه فرهنگ کارآفرینی، گسترش مشارکت اجتماعی و تحکیم بخش در توسعه اقتصادی و اجتماعی، توانمندسازی و وزندهی به بخش خصوصی و کاهش بار بیکاری قشر متخصص و حرفه‌ای عوامل معلولی و پیامدهای اصلی کارآفرینی دوگانه‌گرایی کار و موقعیت شغلی هستند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نتایج پژوهش حاضر به دو بخش کمی و کیفی تقسیم می‌شود. نتایج بخش کیفی پژوهش معرف عوامل مؤثر در شکل‌گیری و بروز کارآفرینی دوگانه‌گرایی کار و موقعیت شغلی، تأثیرپذیری از تلاطم‌های محیطی و از دست رفتن شغل اصلی افراد، محرک‌های درونی و توفیق‌طلبی است. بر این اساس عواملی که باعث شکل‌گیری کارآفرینی مذکور می‌شوند، توجه به رفتارهای مسیر شغلی متنوع، روی آوردن به کسب‌وکارهای نوپا، موفقیت مسیر شغلی دوگانه‌گرایی کار و موقعیت شغلی، الگوپذیری متقاضیان کار و روی آوردن به کارآفرینی، تأمین مخارج مالی وهزینه‌های معیشتی، افزایش فعالیت‌ها به صورت شرکت‌های دانش بنیان، ایجاد شغل و کمک به رشد و شکوفایی اقتصادی، توسعه کسب و کارهای کوچک، اشاعه فرهنگ کارآفرینی، پیوند کار قبلی با تجارت شخصی، تمایل به ریسک‌پذیری، انگیزه درآمد تکمیلی در کنار مزایای غیرنقدی، انگیزه‌گذار از سطح کارمندی به کارفرمایی، گسترش مشارکت اجتماعی و تحکیم بخش در توسعه اقتصادی و اجتماعی، توانمندسازی و

وزن‌دهی به بخش خصوصی، کاهش بار بیکاری قشر متخصص و حرفه‌ای، خوداشتغالی و انعطاف‌پذیری، تعهد بیشتر به حرفه نسبت به کارفرما هستند. به‌علاوه نتایج بخش کمی پژوهش مشتمل بر اولویت‌بندی عوامل مؤثر در شکل‌گیری و بروز کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی است. بر این اساس مهم‌ترین عوامل کارآفرینی مذکور توجه به رفتارهای مسیر شغلی متنوع، تأمین مخارج مالی و هزینه‌های معیشتی، پیوند کار قبلی با تجارت شخصی، تمایل به ریسک‌پذیری، انگیزه درآمد تکمیلی در کنار مزایای غیرنقدی، انگیزه‌گذار از سطح کارمندی به کارفرمایی، خوداشتغالی و انعطاف‌پذیری، تعهد بیشتر به حرفه نسبت به کارفرما، تأثیرپذیری از تلاطم‌های محیطی و از دست رفتن شغل اصلی افراد، محرک‌های درونی و توفیق‌طلبانه عوامل علل اصلی در شکل‌گیری و بروز کارآفرینی مذکور است. همچنین عوامل روی آوردن به کسب‌وکارهای نوپا و دانش‌بنیان، الگوپذیری متقاضیان کار و روی آوردن به کارآفرینی، افزایش فعالیت‌ها به‌صورت شرکت‌های دانش‌بنیان، ایجاد شغل و کمک به رشد و شکوفایی اقتصادی، توسعه کسب‌وکارهای کوچک، اشاعه فرهنگ کارآفرینی، گسترش مشارکت اجتماعی و تحکیم بخش در توسعه اقتصادی و اجتماعی، توانمندسازی و وزن‌دهی به بخش خصوصی، کاهش بار بیکاری قشر متخصص و حرفه‌ای عوامل معلولی در پژوهش حاضر هستند این عوامل، معلول و پیامدهای اصلی کارآفرینی مذکور محسوب می‌شوند. نتایج پژوهش با یافته‌های پژوهشی رافی و فنگ (۲۰۱۴)، کاراوز و همکاران (۲۰۲۰)، دزوموندا و همکاران (۲۰۱۸) پتروا (۲۰۱۲) مطابقت و همخوانی دارد. بر این اساس رافی و فنگ (۲۰۱۴) همچون پژوهش حاضر، خوداشتغالی و انعطاف‌پذیری را یک عامل مهم در کارآفرینی مذکور می‌داند. همچنین کارائوز و همکاران (۲۰۲۰)، موفقیت مسیر شغلی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی را عامل اثرگذار در شکل‌گیری کارآفرینی مذکور می‌دانند. به‌علاوه دزوموندا و همکاران (۲۰۱۸) انگیزه درآمد تکمیلی در کنار مزایای غیرنقدی را به‌عنوان عامل مهمی در شکل‌گیری کارآفرینی مذکور قلمداد می‌کنند. در نهایت پتروا (۲۰۱۲) همچون پژوهش حاضر تمایل به ریسک‌گریزی را به‌عنوان عامل مهمی در شکل‌گیری کارآفرینی مذکور می‌داند.

پیشنهادهای پژوهش. پژوهش حاضر به افرادی که دارای یک شغل ثابت و حقوق بگیری هستند، پیشنهاد می‌کند که راهبرد کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی و حرکت از کارمندی به طرف کارآفرینی را به عنوان یکی از برنامه‌های جدی خود دنبال کنند. برای اجرایی شدن این برنامه پیشنهادهای زیر مطرح می‌گردد.

یکی از مهم‌ترین مولفه‌های کارآفرینی تمایل به ریسک‌پذیری و خطرپذیری است. بسیاری از فعالیت‌های کارفرینانه ممکن است با شکست مواجه شوند و بسیاری از آن‌ها به‌طور جزئی موفق باشند، کارآفرینان باید بدانند که این امری طبیعی بوده و در هر سازمان کارآفرین ممکن است اتفاق افتد. لذا باید این نگرش در ابتدا در ذهن فرد تقویت شود که کارآفرینی همواره با شکست همراه است.

در مسیر تبدیل شدن به یک کارآفرین دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی، از تجربیات افراد موفق در این زمینه سرمشق و الگو گرفته شود و اشاعه فرهنگ کارآفرینی از راه مستندسازی و انتشار تجربیات کارآفرینانه در دستور کار قرار گیرد.

از آنجا که پیوند کار قبلی با تجارت شخصی یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی است. لذا به افرادی که تخصص ویژه یا فعالیت تخصصی انجام می‌دهند، پیشنهاد می‌شود با توجه به سرمایه مسیر شغلی اندوخته شده، راه‌اندازی یک کسب‌وکار مبتنی بر تخصص پیشینی خود را در دستور کار قرار دهند.

با توجه به چشم‌انداز سال و اهمیت پایداری و شرکت‌های دانش بنیان موضوع کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی به‌طور جدی در برنامه‌ریزی بلندمدت شرکت مطرح شود و به‌طور مستمر بر حفظ و تقویت عوامل مؤثر آن تأکید گردد.

در نهایت به منظور پیشنهاد به پژوهشگران آتی توصیه می‌شود با روش کیو ذهنیت کارآفرینان در خصوص کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی شناسایی شود یا با روش نظریه داده‌بنیاد یا نقشه شناخت فازی، مدلی برای شکل‌گیری کارآفرینی دوگانه‌گرای کار و موقعیت شغلی طراحی شود.

References

- AdomAsante, E, Danquah, B, Oduro, F -Osei, E, A, Twumasi, M, A, Azunu, C & Changli, (2022). Entrepreneurial career persistence of hybrid entrepreneurs: The opposing moderating roles of wage work-to-entrepreneurship enrichment and entrepreneurship-to-wage work enrichment, *Journal of Vocational Behavior*, 132(2), 231-245.

- Ardianti, R, Obschonka, M & Davidsson, P(2022). Psychological well-being of hybrid entrepreneurs, *Journal of Business Venturing Insights*, 17(3): 189-102
- Aladejebi, O. (2020). Hybrid Entrepreneurship: Combining Employment and Self Employment in Nigeria. *Archives of Business Review*, 8(7):PP.231-247
- Bauman, Z. (2007). *Liquid times: Living in an age of uncertainty*, Polity Press, Cambridge.
- Aladejebi,O(2020). Hybrid Entrepreneurship: Combining Employment and Self Employment in Nigeria, *Archives of Business Review* , Vol. 8, No.7,PP.404-414.
- Chakuzira,W & Shambare,R(2021). Entrempleyees As A Type Of Hybrid Entrepreneur: A Theoretical Explanation Of How The Environment Shapes Entrepreneurs, *Journal of Developmental Entrepreneurship*. 26(3): 1-16.
- Dzomonda,O & Fatoki, O(2018) Demystifying The Motivations towards Hybrid Entrepreneurshio Among The Working Populacein South Africa, *Academy of Entrepreneurship Journal*,Vol, 24. No,4. PP.1-9.
- Denkenberger,D.,Way, j, & Pearce, J,M(2015).Educational Pathways to Remote Employment in Isolated Communities . *Journal Of Human Security*,11,(1),PP.34-44.
- Dvoulety,O & Bogenhold,D(2022). Exploring Individual and Family-related Characteristics of Hybrid Entrepreneurs, epartment of Entrepreneurship, Faculty of Business Administration, Prague University of Economics and Business, W. Churchill Sq. *Entrep. Res. Journal*, aop, 12 (2): PP.2-31.
- Demir, C. Werner, A. Kraus, S & Jones, P. (2022) 'Hybrid entrepreneurship : a systematicliterature review. *Journal of small business entrepreneurship*.,34(1):29-52.
- Folta, T. B., Delmar, F., & Wennberg, K. (2010). Hybrid entrepreneurship. *Management Science*, 56(2), 253-269.
- Hall, D. T. (2002). *Careers in and out of organizations*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Hillmann, K. (2016). *Transitions between employment, unemployment and entrepreneurial activities-evidence from Germany*. University of Hamburg, Hamburg.
- Hammarström, N., & Nylén, V.(2014). Pursuing hybridentrepreneurship in academia. Retrieved from<http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:730441/Fulltext01>.
- Hassani Gilvai, Malahat and Mehdizadeh, Hossein (2019), Comparison of entrepreneurial competencies of salaried entrepreneurs with other entrepreneurs and salaried entrepreneurs, *Quarterly Journal of Entrepreneurship Development*, Vol 12, No. 4, pp. 560-541. [In Persian]
- Joy, F. (2009). *Hybrid Entrepreneurship Tm* (p. 185). Atlanta, Georgia: Joy Group International – Publishing Division.
- Jayathilaka, G& Sachitra,V(2020). Examine the Drivers to Engage in Hybrid Entrepreneurship in Sri Lanka, *Sri Lankan Journal of Entrepreneurship*,Vol, 2. No. 1. 102-131.
- Kurczewska, A., Mackiewicz, M., Dory, W., & Wawrzyniak, D. (2020). Peculiarity of hybrid entrepreneurs – revisiting Lazear's theory of entrepreneurship. *Journal of Business Economics and Management*, 21(1), 277-300.
- Kim, Klyvera., Paul, Steffensb., Carina, Lombergc. (2020). Having your cake and eating it too? A two-stage model of the impact of employment and parallel job search on hybrid nascent entrepreneurship. *Journal of Business Venturing* 35(1) 106-123.

- Karaoz, M., Leitao, J. C. & Baptista, R. (2020). Determinants of Hybrid Entrepreneurs' Transitions into Full-Time Entrepreneurship, *Süleyman Demirel Üniversitesi Ekonometri*.
- Kurczewska, A., Mackiewicz, Doryn, W., Dorota Wawrzynial, W. (2020). Peculiarity of Hybrid Entrepreneurs Revisiting Lazear's Theory of Entrepreneurship, *Journal of Business Economics and Management*, 21(1): 277–300.
- Luc, S., Chirita, G. M., Delvaux, E. & Kepnou, A. K. (2018). Hybrid Entrepreneurship: Employees Climbing the Entrepreneurial Ladder, *International Review of Entrepreneurship*, Vol. 16, No. 1, PP. 89-114.
- Minniti, M. (2010). Female entrepreneurship and economic activity. *The European Journal of Development Research*, 22(3), 294-312.
- Olubayo Thomas, O., & Idowu Okunbanjo, O. (2021). Hybrid Entrepreneurship as a Tool for Poverty Reduction in Nigeria: A Review of Literature with Qualitative Research and Content Analysis. *Emerging Markets Journal*, 11(1): 511-530
- Petrova, K. (2012). Part-time Entrepreneurship and Financial Constraints: Evidence from the Panel Study of Entrepreneurial Dynamics. *Small Business Economics*, Vol. 39, No. 2, 473 - 493.
- Raffiee, J., & Feng, J. (2014). Should I quit my day job? A hybrid path to entrepreneurship. *Academy of Management Journal*, 57(4), pp.936-963.
- Rabiee, Ali and Sarabi, Solmaz (2013), The Impact of Women's Capital and Its Dimensions on Entrepreneurship (Case Study; Women Entrepreneur Manager Association), *Quarterly Journal of Socio-Cultural Development Studies*, Vol 1, No 4, PP. 67-33. [In Persian]
- Rouchy, P. & Tavassol, S. (2021). Heterogeneous hybrid entrepreneurs – framing the variation in entrepreneurial effort and motives for hybrid entrepreneurship, *Int. Journal. Entrepreneurship and Small Business*, 42 (2):115-129.
- Rounds, J. B., & Jin, J. (2013). Nature, importance, and assessment of needs and values. In Brown, S. D. and Lent, R. W. (eds), *Career Development and Counseling: Putting Theory and Research to Work*, 2 edn, John Wiley & Sons, Inc, Hoboken, New Jersey, 417-48.
- Sachitra, Vilani. (2020). Examine the Drivers of Engage in Hybrid Entrepreneurship in Sri Lanka. *Sri Lankan Journal of Entrepreneurship*, 2(1): 489-502.
- Solesvik, M., Z. (2017). *Management Review*, Vol. 7, No. 3, PP.33-41. Hybrid Entrepreneurship: How and Why Entrepreneurs Combine Employment with Self-Employment, *Technology Innovation*.
- Schulz, M., Urbig, D., & Procher, V. (2016). Hybrid Entrepreneurship and Public Policy: The Case of Firm Entry Deregulation. *Journal of Business Venturing*, 31(3): 272–286.
- Schulz, M., Schwens, C. & Fisch, C. (2021). Bankruptcy Regulation and Self-Employment Entry: The Moderating Roles of Income Share, Parenthood, and Hybrid Entrepreneurship, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 00(0), PP. 1–28
- Thorgren, S., Nordström, C., & Wincent, J. (2014). Hybrid entrepreneurship: The importance of passion. *Baltic Journal of Management*, Vol. 9, No. 3, PP.314-329.
- Thorgren, S., Sirén, C., Nordström, C., & Wincent, J. (2016). Hybrid Entrepreneurs' Second-Step Choice: The Nonlinear Relationship between Age and Intention to Enter Full-Time Entrepreneurship. *Journal of Business Venturing Insights*, 5(1): 14–18.
- Viljamaa, A., Elina Varamaki, E. & Joensuu-Salo, S. (2017). Best of Both Worlds? Persistent Hybrid Entrepreneurship, *Journal of Enterprising Culture*, Vol. 25, No. 4, 339–359.

- Yunita,T(2021) The Hybrid Entrepreneurs Are Still Working Ambiguously: Will They Have Innovative Behavior. SAR Journal. Vol, 4. No, 2, PP.52-57. 2619-9955, doi: 10.18421/SAR42-02.
- Yunita, T, Wijayanti, M, Bukhari,E & Prasety,E, T(2022). The Dilemma of Innovative Behavior of HybridEntrepreneurs in the Role of Employee, Journal Maksipreneur:Manajemen, Koperasi, dan Entrepreneurship, Vol. 11,No.2,253 – 268.